

POWÓDZTWA PRZEDSTAWICIELSKIE

Komentarz

redakcja naukowa Marcin Dziurda

Anna Cudna-Wagner, Marcin Dziurda
Bartosz Miąskiewicz, Aleksander Woźniak

KOMENTARZE PRAKTYCZNE

POWÓDZTWA PRZEDSTAWICIELSKIE

Komentarz

redakcja naukowa Marcin Dziurda

Anna Cudna-Wagner, Marcin Dziurda
Bartosz Miąskiewicz, Aleksander Woźniak

KOMENTARZE PRAKTYCZNE

Wolters Kluwer

WARSZAWA 2025

Stan prawny na 15 stycznia 2025 r.

Wydawczyni
Małgorzata Stańczak

Redaktorka prowadząca
Paulina Staniszevska-Chudzik

Opracowanie redakcyjne
Paulina Staniszevska-Chudzik

Projekt okładek serii
Wojtek Janikowski, Przemek Dębski

Poszczególne artykuły skomentowali:

Marcin Dziurda, Anna Cudna-Wagner:

art. 1 ust. 2, 2c, 2d, 2e; art. 1a; art. 2 ust. 2a; art. 4 ust. 1, 3a, 3b; art. 4a–4c;
art. 5a, art. 5b, art. 6 ust. 1 pkt 2, ust. 4, 5, 6, 7, 8; art. 6a; art. 9a; art. 10 ust. 4 i 5;
art. 10ab; art. 10c; art. 11 ust. 2 pkt 3; art. 16b, art. 16d–16f; art. 17 ust. 3a, art. 18a;
art. 19a; art. 21 ust. 2b; art. 23–23c u.d.r.p.g.;
art. 96 ust. 1 pkt 7a u.k.s.c.;
art. 4 pkt 13a i pkt 13b; art. 31 pkt 5a; art. 32a ust. 2b; art. 45 ust. 2 pkt 9;
art. 46a–46h; art. 99b ust. 3 oraz art. 101 ust. 3 u.o.k.k.;
art. 6, 7, 8 i 9 Nowelizacji

Bartosz Miąskiewicz: art. 16a, 16c, 16g–16h u.d.r.p.g.

Aleksander Woźniak: art. 10aa u.d.r.p.g.; art. 46i–46t u.o.k.k.

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2025

ISBN 978-83-8390-394-1

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.
Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. +48 728 313 462
e-mail: PL-ksiazki@wolterskluwer.com

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

Spis treści

Wykaz skrótów	11
Wprowadzenie.....	13
Ustawa z dnia 17 grudnia 2009 r. o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym	27
Art. 1. [Zakres zastosowania ustawy]	27
Art. 1a. [Żądania pozwu w postępowaniu grupowym w sprawach o stwierdzenie stosowania praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów]	40
Art. 2. [Ujednolicenie wysokości roszczeń pieniężnych]	56
Art. 4. [Podmiot uprawniony do wytoczenia powództwa w postępowaniu grupowym]	59
Art. 4a. [Wezwanie do zaniechania stosowania praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów]	76
Art. 4b. [Brak obowiązku udowodnienia szkody i winy]	81
Art. 4c. [Udział Prezesa UOKiK w postępowaniu grupowym w sprawach o stwierdzenie stosowania praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów]	84
Art. 5a. [Opłata za przystąpienie do grupy]	87
Art. 5b. [Opłata za przystąpienie do grupy jako jedyny koszt ponoszony przez konsumenta]	91
Art. 6. [Pozew w postępowaniu grupowym]	94
Art. 6a. [Znaczenie decyzji Prezesa UOKiK oraz decyzji organów innych państw członkowskich]	103

Art. 9a.	[Wyłączenie przepisów o kaucji].....	119
Art. 10.	[Badanie dopuszczalności postępowania grupowego]	121
Art. 10aa.	[Badanie zgodności finansowania podmiotu upoważnionego z wymogami ustawy].....	128
Art. 10ab.	[Skutki wykreślenia podmiotu upoważnionego z rejestru]	142
Art. 10c.	[Odrzucenie pozwu w razie wcześniejszego wszczęcia postępowania przed Prezesem UOKiK]	147
Art. 11.	[Ogłoszenie o wszczęciu postępowania grupowego]	152
Art. 16a.	[Nakazanie pozwanemu, podmiotowi upoważnionemu pozwanemu lub osobie trzeciej wyjawienia lub wydania środka dowodowego].....	154
Art. 16b.	[Rozpoznanie wniosku o wyjawienie lub wydanie środka dowodowego]	170
Art. 16c.	[Oddalenie wniosku o wyjawienie lub wydanie środka dowodowego]	174
Art. 16d.	[Nakazanie organowi ochrony konsumentów wyjawienia lub wydania środka dowodowego].....	186
Art. 16e.	[Ograniczenie prawa wglądu do dowodu; żądanie uchylecia lub zmiany postanowienia nakazującego wyjawienie lub wydanie środka dowodowego; zażalenie]	188
Art. 16f.	[Pozostawienie nakazujące wyjawienie lub wydanie środka dowodowego jako tytuł wykonawczy]	194
Art. 16g.	[Środki podejmowane w przypadku uchylania się od wykonania postanowienia nakazującego wyjawienie lub wydanie środka dowodowego].....	200
Art. 16h.	[Pominięcie dowodu; grzywna]	206
Art. 17.	[Pozostawienie co do składu grupy].....	210
Art. 18a.	[Zmiana podmiotu upoważnionego].....	211
Art. 19a.	[Wystąpienie z grupy].....	217
Art. 21.	[Wyrok w postępowaniu grupowym].....	226
Art. 23.	[Egzekucja zasądzzonego świadczenia]	231

Art. 23a. [Sentencja wyroku w przypadku uwzględnienia powództwa w postępowaniu grupowym w sprawach o stwierdzenie stosowania praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów]	231
Art. 23b. [Grzywna nakładana w przypadku opóźnienia w wykonaniu prawomocnego wyroku wydanego w sprawie o stwierdzenie stosowania praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów]	236
Art. 23c. [Grzywna w celu przymuszenia]	236
Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych	239
TYTUŁ IV. Zwolnienie od kosztów sądowych	239
Art. 96. [Osoby zwolnione od kosztów sądowych. Osoby tymczasowo ponoszące wydatki]	239
Ustawa z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów	243
DZIAŁ I. Przepisy ogólne	244
Art. 4. [Definicje legalne]	244
DZIAŁ V. Organizacja ochrony konkurencji i konsumentów	253
Rozdział 1. Prezes Urzędu	253
Art. 31. [Zakres działania Prezesa UOKiK]	253
Art. 32a. [Punkt kontaktowy do spraw pozasądowego rozwiązywania sporów konsumenckich]	256
Rozdział 2. Samorząd terytorialny i organizacje konsumenckie	259
Art. 45. [Uprawnienia organizacji konsumenckich. Obowiązek zasięgania opinii organizacji konsumenckich]	259
Rozdział 3. Podmiot upoważniony	261
Art. 46a. [Podmiot upoważniony – definicja]	261
Art. 46b. [Podstawowa kompetencja podmiotu upoważnionego; Rzecznik Finansowy jako podmiot upoważniony]	261
Art. 46c. [Obowiązki podmiotu upoważnionego]	264

Art. 46d.	[Informacje przekazywane przez podmiot upoważniony Prezesowi UOKiK przed wytoczeniem powództwa]	269
Art. 46e.	[Sprawozdanie z działalności podmiotu upoważnionego]	275
Art. 46f.	[Źródła finansowania zadań podmiotu upoważnionego]	278
Art. 46g.	[Jawność i elementy rejestru podmiotów upoważnionych].....	282
Art. 46h.	[Warunki ubiegania się o wpis do rejestru podmiotów upoważnionych]	284
Art. 46i.	[Wniosek o wpis do rejestru podmiotów upoważnionych].....	290
Art. 46j.	[Forma wniosku]	291
Art. 46k.	[Odmowa dokonania wpisu do rejestru podmiotów upoważnionych; wezwanie do uzupełnienia wniosku]	294
Art. 46l.	[Zmiany danych w rejestrze podmiotów upoważnionych].....	295
Art. 46m.	[Przesłanki wykreślenia podmiotu upoważnionego z rejestru].....	297
Art. 46n.	[Postępowanie w sprawie wykreślenia podmiotu upoważnionego z rejestru].....	297
Art. 46o.	[Postępowanie w sprawie wykreślenia podmiotu upoważnionego z rejestru].....	298
Art. 46p.	[Zakończenie postępowania w sprawie wykreślenia podmiotu upoważnionego z rejestru] ...	298
Art. 46q.	[Wniosek o ponowne rozpoznanie sprawy].....	298
Art. 46r.	[Okresowa weryfikacja spełniania przez podmioty upoważnione warunków wpisu do rejestru oraz prawidłowości wykonywania działalności]	302
Art. 46s.	[Wykaz podmiotów upoważnionych uprawnionych do prowadzenia grupowych postępowań transgranicznych]	304
Art. 46t.	[Publikacja adresu strony internetowej Komisji Europejskiej z wykazem podmiotów upoważnionych uprawnionych do prowadzenia grupowych postępowań transgranicznych].....	306

DZIAŁ VI. Postępowanie przed Prezesem Urzędu.....	307
Rozdział 3. Postępowanie antymonopolowe w sprawach koncentracji	307
Art. 99b. [Brak możliwości wszczęcia postępowania w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone].....	307
Rozdział 4. Postępowanie w sprawach praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów	308
Art. 101. [Brak możliwości wszczęcia postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy] ...	308
Ustawa z dnia 24 lipca 2024 r. o zmianie ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym oraz niektórych innych ustaw	311
Art. 6. [Czasowy zakres zastosowania Nowelizacji]	311
Art. 7. [Wpis Rzecznika Finansowego do rejestru]	312
Art. 8. [Współpraca z Komisją Europejską]	313
Art. 9. [Wejście w życie]	313
Bibliografia	315
O Autorach	319

Wykaz skrótów

Akty prawne

dyrektywa 2020/1828	– dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/1828 z 25.11.2020 r. w sprawie powództw przedstawicielskich wytaczanych w celu ochrony zbiorowych interesów konsumentów i uchylająca dyrektywę 2009/22/WE (Dz.Urz. UE L 409 z 4.12.2020, str. 1 ze zm.)
Nowelizacja (także jako Ustawa)	– ustawa z 24.07.2024 r. o zmianie ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1237)
p.n.p.r.	– ustawa z 23.08.2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym (Dz.U. z 2023 r. poz. 845)
u.d.p.p.	– ustawa z 24.04.2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz.U. z 2024 r. poz. 1491)
u.d.r.p.g.	– ustawa z 17.12.2009 r. o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym (Dz.U. z 2024 r. poz. 1485)
u.k.s.c.	– ustawa z 28.07.2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. z 2024 r. poz. 1568)
u.o.k.k.	– ustawa z 16.02.2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. z 2024 r. poz. 594 ze zm.)

ustawa o <i>private enforcement</i>	– ustawa z 21.04.2017 r. o roszczeniach o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji (Dz.U. poz. 1132)
VRUG	– niemiecka ustawa z 8.10.2023 r. o wdrożeniu dyrektywy (UE) 2020/1828 w sprawie powództw przedstawicielskich w celu ochrony zbiorowych interesów konsumentów i uchylającej dyrektywę 2009/22/WE oraz o zmianie ustawy o modelowym przypadku inwestora kapitałowego, opublikowana w Federalnym Dzienniku Ustaw z 12.10.2023 r., nr 272
Uzasadnienie	– uzasadnienie projektu ustawy z 24.07.2024 r. o zmianie ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1237) – druk Sejmu X kadencji nr 437

Inne

SA	– sąd apelacyjny
SN	– Sąd Najwyższy
SO	– sąd okręgowy
SOKiK	– Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów
SR	– sąd rejonowy
Prezes UOKiK	– Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów
UOKiK	– Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów
TK	– Trybunał Konstytucyjny
TSUE	– Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej

Czasopisma

MoP	– Monitor Prawniczy
PPC	– Polski Proces Cywilny
PS	– Przegląd Sądowy

Wprowadzenie

1. Ustawa z 24.07.2024 r. o zmianie ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1237), dalej Ustawa lub Nowelizacja, w zakresie swojej regulacji wdraża dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/1828 z 25.11.2020 r. w sprawie powództw przedstawicielskich wytaczanych w celu ochrony zbiorowych interesów konsumentów i uchylającą dyrektywę 2009/22/WE (Dz.Urz. UE L 409 z 04.12.2020, s. 1 ze zm.) – dalej dyrektywa 2020/1828.

I. Historia implementacji

2. W dniu 11.04.2018 r. Komisja Europejska ogłosiła tzw. Nowy ład dla konsumentów (*New Deal for Customers*)¹. Jego celem jest zapewnienie wszystkim konsumentom w państwach członkowskich możliwości korzystania z praw przyznanych na mocy prawa europejskiego.
3. Wyrazem realizacji Nowego ładu dla konsumentów było przyjęcie dyrektywy 2020/1828. Została ona uchwalona 25.11.2020 r. i weszła w życie 24.12.2020 r. Prawodawca europejski przewidział dwuletni termin na jej implementację. Dyrektywa powinna była zostać zatem implementowana w państwach członkowskich do 25.12.2022 r. Mechanizm po-

¹ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady i Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego, Nowy ład dla konsumentów, COM(2018) 183 final.

wódtw przedstawicielskich powinien zaś być możliwy do zastosowania nie później niż 25.06.2023 r. W Polsce te terminy nie zostały dotrzymane. Nowelizacja weszła w życie 29.08.2024 r.

II. Cel dyrektywy

4. Dyrektywa jest pierwszym aktem prawnym na poziomie unijnym dotyczącym postępowań grupowych.
5. Zgodnie z treścią preambuły celem dyrektywy 2020/1828 jest „przyczynienie się do funkcjonowania rynku wewnętrznego i zapewnienie wysokiego poziomu ochrony konsumentów poprzez umożliwienie upoważnionym podmiotom reprezentującym zbiorowe interesy konsumentów wytaczania powództw przedstawicielskich – zarówno o orzeczenie środków nakazujących zaprzestanie szkodliwych praktyk, jak i środków naprawczych, – przeciwko przedsiębiorcom naruszającym przepisy prawa Unii” (motyw 8). Warunki, które musi spełniać podmiot upoważniony, zostały określone w art. 4 dyrektywy 2020/1828. Wynika z niego, że podmiotem upoważnionym jest osoba prawna, której działalność nie może być nastawiona na osiągnięcie zysku. Na gruncie Nowelizacji należy opowiedzieć się za tym, że podmiot upoważniony powinien być organizacją pozarządową w rozumieniu ustawy z 24.04.2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. z 2024 r. poz. 1491) – szerzej w komentarzu do art. 46h u.o.k.k..
6. Prawodawca europejski podkreślił jednocześnie potrzebę zachowania równowagi między coraz lepszym dostępem konsumentów do wymiaru sprawiedliwości a zapewnieniem odpowiednich zabezpieczeń dla przedsiębiorców przed nadużywaniem drogi sądowej, które bezpodstawnie zmniejszyłyby zdolność przedsiębiorstw do działania na rynku wewnętrznym. Wskazał, że aby zapobiec nadużywaniu wytaczania powództw przedstawicielskich, należy unikać zasądzania odszkodowań karnych oraz ustanowić przepisy dotyczące niektórych aspektów proceduralnych, takich jak wyznaczanie i finansowanie upoważnionych podmiotów (pkt 10 preambuły).

III. Minimalna implementacja

7. Prawodawca europejski przyjmując dyrektywę 2020/1828 miał na uwadze tradycje prawne państw członkowskich oraz fakt, że w niektórych z nich funkcjonowały już różnego rodzaju mechanizmy zbiorowej ochrony interesów konsumentów. Z tego powodu w odniesieniu do Dyrektywy 2020/1828 zdecydowano się na wymóg harmonizacji minimalnej.
8. W przypadku dyrektyw prawodawca europejski może wprowadzić wymóg minimalnej albo maksymalnej (pełnej) harmonizacji. Z minimalną harmonizacją mamy do czynienia, gdy dyrektywa przewiduje zestaw minimalnych wymagań, które mają zostać wprowadzone przez państwa członkowskie. W takim przypadku państwa członkowskie mają prawo wprowadzić uregulowanie idące dalej niż te określone w dyrektywie. Maksymalna harmonizacja oznacza natomiast, że państwa członkowskie nie mogą ustalać wymagań mniej lub bardziej rygorystycznych niż te określone w dyrektywie.
9. W dyrektywie 2020/1828 zastosowana została harmonizacja minimalna. Oznacza to, że państwa członkowskie mogą uregulować powództwa przedstawicielskie w ramach różnych mechanizmów (sama dyrektywa przewiduje, że może to być zarówno postępowanie sądowe, jak i postępowanie przed organem administracji), poprzez wypełnienie wyłącznie minimalnych wymagań określonych w tej dyrektywie.

IV. Implementacja w Polsce

10. Polski ustawodawca implementował dyrektywę 2020/1828 z opóźnieniem – ustawą z 24.07.2024 r. o zmianie ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1237) – dalej Ustawa, która weszła w życie 29.08.2024 r.
11. Prace nad implementacją dyrektywy 2020/1828 nabrały tempa dopiero po tym, jak Komisja Europejska w lipcu 2013 r. podjęła decyzję o wystosowaniu uzasadnionej opinii w związku z niedokonaniem przez Polskę transpozycji dyrektywy w terminie.

12. Implementacja dyrektywy 2020/1828 w Polsce nastąpiła poprzez zmianę ustawy z 17.12.2009 r. o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym (Dz.U. z 2024 r. poz. 1485) – dalej u.d.r.p.g. Nowelizacja w niezbędnym zakresie zmieniała także ustawę z 28.07.2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. z 2024 r. poz. 959) – dalej u.k.s.c. oraz ustawę z 16.02.2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. z 2024 r. poz. 1616 ze zm.) – dalej u.o.k.k.

Ustawodawca nie zdecydował się zatem na wprowadzenie odrębnej regulacji, która dotyczyłaby wyłącznie powództw przedstawicielskich.

13. Ustawa implementująca stanowi, że powództwa przedstawicielskie są szczególnym rodzajem powództw grupowych. W ten sposób uzupełnia istniejący już ich model. Powoduje to istotne trudności praktyczne, zwłaszcza w odniesieniu do spraw o stwierdzenie stosowania praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów, które nie są w istocie postępowaniami grupowymi, ponieważ nie tworzy się w nich grupy (por. art. 1 ust. 2d u.d.r.p.g.).
14. Stosownie do ogólnej regulacji art. 4 ust. 1 u.d.r.p.g. powództwo w postępowaniu grupowym wytacza reprezentant grupy, a w sprawach o stwierdzenie stosowania praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów lub w sprawach o roszczenia związane z ich stosowaniem wyłącznie podmiot upoważniony, o którym mowa w art. 46a u.o.k.k. (zaś w sprawach określonych w art. 4 ust. 2a u.d.r.p.g. także Rzecznik Finansowy).

Powództwa przedstawicielskie wytaczane mogą być zatem jedynie przez podmioty upoważnione (a w sprawach określonych w art. 4 ust. 2a u.d.r.p.g. także przez Rzecznika Finansowego). Nie może ich wytoczyć reprezentant grupy ani powiatowy (miejski) rzecznik konsumentów.

15. Podmiotami upoważnionymi mogą być wyłącznie osoby prawne określone w art. 46h u.o.k.k., wpisane na listę prowadzoną przez Prezesa UOKiK lub Komisję Europejską (por. komentarz do art. 46a u.o.k.k.).

Artykuł 46h u.o.k.k. przewiduje, że o wpis do rejestru podmiotów upoważnionych może ubiegać się podmiot, który łącznie spełnia następujące warunki: (1) jest osobą prawną; (2) jego zadaniem statutowym jest działalność na rzecz zapewnienia ochrony interesów konsumentów zgodnie z przepisami prawa Unii Europejskiej, o których mowa w załączniku I do dyrektywy 2020/1828, oraz przepisami je wdrażającymi lub służącymi ich stosowaniu; (3) prowadzi niezarobkową działalność na rzecz ochrony interesów konsumentów co najmniej 12 miesięcy przed dniem złożenia wniosku o wpis do rejestru i daje rękojmię właściwego prowadzenia tej działalności; (4) nie jest objęty postępowaniem upadłościowym ani nie jest niewypłacalny w rozumieniu art. 11 ustawy z 28.02.2003 r. – Prawo upadłościowe; (5) jest niezależny i nie podlega wpływom innych podmiotów, w szczególności przedsiębiorców, które mogłyby odnieść korzyść gospodarczą z wytoczenia powództwa w ramach grupowego postępowania krajowego lub grupowego postępowania transgranicznego, również w przypadku finansowania tego podmiotu przez inne podmioty, i w tym celu posiada ustalone procedury odnoszące się do konfliktów interesów tego podmiotu, podmiotów go finansujących oraz konsumentów; (6) udostępnia do wiadomości publicznej w sposób jasny i zrozumiały, za pośrednictwem wszelkich stosownych środków, w szczególności na swojej stronie internetowej, informacje wskazujące, że spełnia warunki, o których mowa w pkt 1–5, oraz informacje o źródłach swojego finansowania, strukturze organizacyjnej, zarządczej i członkostwa, swoich zadaniach statutowych, a także swojej działalności.

Wynika z tego, że podmiot upoważniony musi być osobą prawną, prowadzącą działalność niezarobkową i spełniającą warunki określone w pkt 2–6.

16. Ponadto art. 46f ust. 3 u.o.k.k. stanowi, że finansowanie zadań podmiotu upoważnionego odbywa się na zasadach określonych w ustawie z 24.04.2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. z 2024 r. poz. 1491 ze zm.) – dalej u.d.p.p. Jak zaś stanowi art. 3 ust. 1 u.d.p.p., działalnością pożytku publicznego jest działalność społecznie użyteczna, prowadzona przez organizacje pozarządowe w sferze zadań publicznych określonych w ustawie.

17. Definicję organizacji pozarządowej zawiera art. 3 ust. 2 u.d.p.p. Organizacjami pozarządowymi są:
- 1) niebędące jednostkami sektora finansów publicznych w rozumieniu ustawy z 27.08.2009 r. o finansach publicznych lub przedsiębiorstwami, instytutami badawczymi, bankami i spółkami prawa handlowego będącymi państwowymi lub samorządowymi osobami prawnymi,
 - 2) niedziałające w celu osiągnięcia zysku
- osoby prawne lub jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, którym odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, w tym fundacje i stowarzyszenia, z zastrzeżeniem ust. 4. Odwołanie do ust. 4 wyłącza z zakresu pojęcia organizacji pozarządowej partie polityczne, europejskie partie polityczne, związki zawodowe i organizacje pracodawców, samorządy zawodowe, fundacje utworzone przez partie polityczne oraz europejskie fundacje polityczne.
18. Wydaje się, że podmiot upoważniony powinien spełniać warunki do uznania go za organizację pozarządową w rozumieniu ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Takie podejście byłoby spójne z art. 8 k.p.c. stosowanym w postępowaniu grupowym odpowiednio na podstawie art. 24 u.d.r.p.g. Artykuł 8 k.p.c. stanowi, że organizacje pozarządowe, których zadanie statutowe nie polega na prowadzeniu działalności gospodarczej, mogą dla ochrony praw obywateli, w wypadkach przewidzianych w ustawie, wszcząć postępowanie oraz wziąć udział w toczącym się postępowaniu. W doktrynie wskazuje się, że pojęcie organizacji pozarządowej nie zostało zdefiniowane w Kodeksie postępowania cywilnego. Dlatego uzasadnione jest posługiwanie się najbardziej uniwersalną w polskim systemie prawa definicją legalną, którą zawiera art. 3 ust. 2 u.d.p.p. (P. Grzegorzczuk [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. I, *Postępowanie rozpoznawcze. Artykuły 1–124*, red. T. Ereciński, Warszawa 2023, art. 8, nb 5; A. Jaworski [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. P. Ryłski, red. cz. III A. Olaś, Warszawa 2024, art. 8, nt 10).
19. Organizacja pozarządowa nie musi (choć może) spełniać jednocześnie wymogów oczekiwanych od organizacji pożytku publicznego

i wskazanych w art. 20 u.d.p.p. (A. Jaworski [w:] *Kodeks postępowania cywilnego...*, art. 8, nt 10). Na gruncie Nowelizacji dodatkowym argumentem jest to, iż żaden przepis Nowelizacji nie wymaga od podmiotu upoważnionego spełnienia szczegółowych wymagań, od których spełnienia uzależnione jest uznanie za organizację pożytku publicznego, dotyczących np. struktury organizacyjnej (nie ma w szczególności wymagania posiadania przez podmiot upoważniony statutowego kolegialnego organu kontroli lub nadzoru, odrębnego od organu zarządzającego i niepodlegającego mu w zakresie wykonywania kontroli wewnętrznej lub nadzoru).

20. Stosownie do art. 46h pkt 1 u.o.k.k. podmiotami upoważnionymi mogą być jedynie osoby prawne, zatem nie mogą one działać jako stowarzyszenia zwykłe, które mają tylko zdolność prawną w rozumieniu art. 33¹ k.c. – por. art. 40 ust. 1 pr. stow.
21. Zgodnie z dyrektywą 2020/1828 do ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym wprowadzono dwa rodzaje powództw przedstawicielskich. Po pierwsze, powództwo o stwierdzenie stosowania praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów. Przez praktyki naruszające ogólne interesy konsumentów rozumie się działanie lub zaniechanie przedsiębiorcy niezgodne z przepisami prawa Unii Europejskiej, o których mowa w załączniku I do dyrektywy 2020/1828 oraz przepisami je wdrażającymi. Takie powództwa mogą być wytaczane jedynie przez podmioty upoważnione (oraz w pewnym zakresie Rzecznika Finansowego) na podstawie u.d.r.p.g. Po uchyleniu art. 479³⁶–479⁴⁴ k.p.c., poza powództwami przedstawicielskimi nie jest dopuszczalne stwierdzanie stosowania praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów w sądowym postępowaniu cywilnym. Co do zasady kompetencję do stwierdzania stosowania praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów przysługują Prezesowi UOKiK na podstawie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Po drugie, dyrektywa 2020/1828 przewiduje dochodzone w klasycznym postępowaniu grupowym powództwa przedstawicielskie o roszczenia indywidualnych konsumentów związane ze stosowaniem takich prak-

tyk, czyli np. o odszkodowanie, o zwrot nienależnego świadczenia czy o ustalenie nieważności umowy. Niezależnie od powództw przedstawielskich powództwa o te roszczenia mogą być wytaczane także indywidualnie – przez poszczególnych konsumentów. Jednakże powództwa grupowe o roszczenia związane ze stosowaniem praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów mogą, zgodnie z art. 4 ust. 1 u.d.r.p.g., wytaczać wyłącznie podmioty upoważnione (a ponadto Rzecznik Finansowy w zakresie wynikającym z art. 4 ust. 2a u.d.r.p.g.).

22. W razie wytoczenia powództwa o stwierdzenie stosowania praktyki naruszającej ogólne interesy konsumentów podmiot upoważniony nie tworzy grupy (art. 1 ust. 2d u.d.r.p.g.). Nie mamy zatem w istocie do czynienia z postępowaniem grupowym, lecz z rodzajem *actio popularis*.

Natomiast w sprawach o roszczenia wynikające ze stosowania praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów dyrektywa 2020/1828 pozostawiła ustawodawcom krajowym wybór między modelem *opt-in* a *opt-out*. Polski ustawodawca opowiedział się za modelem *opt-in*, co oznacza, że – tak jak w klasycznym postępowaniu grupowym – podmiot upoważniony musi zebrać grupę konsumentów, a postępowanie dotyczy tylko tych konsumentów, którzy złożyli oświadczenie o zgodzie na udział w grupie. W krajach takich jak Portugalia czy Holandia, a w pewnym zakresie także Słowenia, postępowania przedstawielskie w sprawach o roszczenia związane ze stosowaniem niedozwolonych praktyk toczą się w modelu *opt-out*, który zakłada, że konsumenci nie muszą składać oświadczeń o udziale w grupie. Powód określa kategorię konsumentów, na rzecz których działa, a na etapie egzekucji zasądzonych kwot konsument musi wykazać, że mieści się w tej kategorii. Wydaje się, że to właśnie przyjęcie modelu *opt-out* dla postępowań grupowych (w tym przedstawielskich) spowodowało, że Portugalia i Holandia to kraje Unii, w których wnoszonych jest najwięcej powództw grupowych.

23. W związku z tym, że mechanizm powództw grupowych funkcjonować będzie obok już istniejącego, publicznego mechanizmu ochrony interesów konsumentów stosowanego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej Prezes UOKiK), Nowelizacja regu-

luje relacje między tymi mechanizmami przewidując, że decyzje Prezesa UOKiK stanowią dowód w postępowaniu wszczętym na podstawie powództwa przedstawicielskiego oraz, że nie jest możliwe toczenie się jednocześnie postępowania administracyjnego przed Prezesem UOKiK oraz postępowania przed sądem z powództwa przedstawicielskiego – obejmujących te same zarzuty wobec tego samego przedsiębiorcy.

24. Warto także zwrócić uwagę, że przy okazji dokonano istotnej zmiany w postępowaniu grupowym, która nie jest związana z implementacją dyrektywy 2020/1828. Dotyczy ona generalnie spraw o roszczenia konsumentów, w których stosownie do znowelizowanego art. 6 ust. 1 pkt 2 u.d.r.p.g. *a contrario* zniesiono wymóg ujednolicenia roszczeń członków grupy lub podgrupy. Dotyczy to wszelkich powództw grupowych o roszczenia konsumentów – nie tylko w sprawach o roszczenia związane ze stosowaniem praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów. Oznacza to, że z wyłączenia obowiązku ujednolicania roszczeń w sprawach konsumenckich korzystać będą także reprezentanci grupy inni niż podmioty upoważnione.

Konieczność ujednolicania wysokości roszczeń w ramach podgrup miała wpływać na przyspieszenie postępowania grupowego. Jednak rzeczywistym skutkiem było raczej to, że w większości przypadków powództwa grupowe w sprawach konsumenckich były powództwami o ustalenie odpowiedzialności pozwanego.

25. Co do zasady Nowelizację należy ocenić pozytywnie. Pewne wątpliwości budzi jednak uregulowanie kwestii ugód w postępowaniu przedstawicielskim (zob. komentarz do art. 19a u.d.r.p.g.). Trudności w tym zakresie ujawniły się w praktyce już na tle dotychczasowych postępowań grupowych.

Nowe powództwa przedstawicielskie, będące z woli polskiego ustawodawcy rodzajem powództw grupowych, mogą być jednak obciążone większą wad tych ostatnich. Zwłaszcza sprawy o roszczenia związane ze stosowaniem praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów mogą być – tak samo jak tradycyjne postępowania grupowe – długotrwałe.

26. Wydaje się więc uzasadnione, aby jak najszybciej poddać generalnej ocenie wszystkie przepisy u.d.r.p.g. Ocena ta powinna mieć charakter kompleksowy. Po pierwsze, powinna dotyczyć samych powództw przedstawicielskich, z uwzględnieniem zakresu i sposobu stosowania do nich przepisów o powództwach grupowych. Po drugie, oceny wymaga – po kilkunastu latach obowiązywania ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym – kształt samych postępowań grupowych. Po trzecie, w obliczu coraz częstszych sytuacji, w których do sądów trafiają sprawy o charakterze masowym (przykładem są tzw. sprawy frankowe), zasadne wydaje się rozważenie wprowadzenia do prawa polskiego znanej innym ustawodawstwom instytucji powództw wzorcowych (np. niemieckie Musterfeststellungsklage).

V. Brak implementacji przepisów dyrektywy 2020/1828 dotyczących przedawnienia

27. Nowelizacja nie objęła swoim zakresem kwestii przedawnienia. Tymczasem w art. 16 dyrektywy 2020/1828 przewidziano, że zgodnie z prawem krajowym państwa członkowskie zapewniają, aby toczące się postępowanie z powództwa przedstawicielskiego w sprawie środków nakazujących zaprzestanie szkodliwych praktyk, o których mowa w art. 8, miało w odniesieniu do konsumentów, których dotyczy to powództwo przedstawicielskie, skutek zawieszający lub przerywający bieg obowiązującego terminu przedawnienia – tak, aby ci konsumenci nie zostali pozbawieni możliwości wytoczenia powództwa w sprawie środków naprawczych w odniesieniu do zarzucanego naruszenia, o którym mowa w art. 2 ust. 1 przez fakt, że termin przedawnienia upłynął w trakcie postępowania toczącego się z powództwa przedstawicielskiego w sprawie tych środków nakazujących zaprzestanie szkodliwych praktyk (ust. 1). Państwa członkowskie mają również zapewnić, aby toczące się postępowanie z powództwa przedstawicielskiego w sprawie środków naprawczych, o których mowa w art. 9 ust. 1, miało skutek zawieszający lub przerywający bieg obowiązującego terminu przedawnienia w odniesieniu do konsumentów, których dotyczy dane powództwo przedstawicielskie (ust. 2).

28. W motywie 65 dyrektywy 2020/1828 zauważono, że „bieg terminu przedawnienia ulega zazwyczaj zawieszeniu z chwilą wytoczenia powództwa. Jednak powództwa w sprawie środków nakazujących zaprzestanie szkodliwych praktyk nie muszą mieć skutku zawieszającego w odniesieniu do późniejszych środków naprawczych, które mogą być rezultatem tego samego naruszenia. Państwa członkowskie powinny zatem zapewnić, aby toczące się postępowanie dotyczące powództwa przedstawicielskiego w sprawie środków nakazujących zaprzestanie szkodliwych praktyk miało w odniesieniu do konsumentów, których dotyczy dane powództwo przedstawicielskie, skutek zawieszający lub przerywający bieg terminu przedawnienia, tak aby przez fakt, że termin przedawnienia upłynął w trakcie trwania postępowania dotyczącego powództw przedstawicielskich w sprawie środków nakazujących zaprzestanie szkodliwych praktyk, konsumenci ci – bez względu na to, czy działają w swoim własnym imieniu, czy też są reprezentowani przez upoważniony podmiot – nie zostali pozbawieni w odniesieniu do tego zarzucanego naruszenia możliwości wytoczenia w późniejszym terminie powództwa w sprawie środków naprawczych. Wytaczając powództwo przedstawicielskie w sprawie środków nakazujących zaprzestanie szkodliwych praktyk, upoważniony podmiot powinien w wystarczającym stopniu określić grupę konsumentów, której interesy zostały naruszone w wyniku zarzucanego naruszenia i która może mieć roszczenia wynikające z tego naruszenia oraz której może dotyczyć upływ terminu przedawnienia w trakcie trwania postępowania z powództwa przedstawicielskiego w sprawie tych środków nakazujących zaprzestanie szkodliwych praktyk. Dla uniknięcia wątpliwości także toczące się postępowanie dotyczące powództwa przedstawicielskiego w sprawie środków naprawczych powinno mieć skutek zawieszający lub przerywający bieg terminu przedawnienia w odniesieniu do konsumentów, których to powództwo przedstawicielskie dotyczy”.
29. Motyw 66 dyrektywy 2020/1828 określa, jakich roszczeń powinny dotyczyć nowe zasady przedawnienia. Stanowi on, że aby zagwarantować pewność prawa, wprowadzone zgodnie z dyrektywą zawieszenie lub przerwanie biegu terminu przedawnienia powinny mieć zastosowanie tylko do dochodzenia roszczeń wynikających z naruszeń, które wystą-

piły w dniu 25.06.2023 r. lub po tej dacie. Nie powinno to wykluczać stosowania przepisów prawa krajowego dotyczących zawieszenia lub przerwania biegu terminu przedawnienia, które już miały zastosowanie przed 25.06.2023 r. w odniesieniu do dochodzenia roszczeń w związku z naruszeniami, które wystąpiły przed tą datą.

30. Kwestia ta wymaga interwencji ustawodawcy. Nie jest możliwe zrealizowanie celu wynikającego z dyrektywy 2020/1828 w drodze wykładni przepisów Kodeksu cywilnego o przedawnieniu zgodnej z prawem Unii. Wykładnia ta nie może być bowiem wykładnią *contra legem*. Tymczasem z żadnego przepisu Kodeksu cywilnego (ani z art. 118, ani z art. 442¹ k.c., nie wynika, aby powództwo przedstawicielskie mogło mieć wpływ na początek lub bieg terminu przedawnienia).
31. W oparciu o art. 4 ust. 3 zd. 2 Traktatu o Unii Europejskiej wyprowadzono wprawdzie w orzecznictwie TSUE obowiązek tzw. wykładni zgodnej (tj. zgodnej z prawem UE), jeśli dyrektywa nie została przez państwo członkowskie implementowana w wyznaczonym terminie lub nie została implementowana prawidłowo. Obowiązek ten polega jednak na tym, że stosując prawo wewnętrzne, sądy krajowe są zobowiązane, tak dalece jak jest to możliwe, dokonywać jego wykładni w świetle brzmienia i celu rozpatrywanej dyrektywy, by osiągnąć przewidziany w niej rezultat, a zatem dostosować się do art. 288 akapit trzeci TFUE (wyrok z 19.03.2020 r., połączone sprawy C-103/18 i C-429/18, Domingo Sánchez Ruiz i in., ECLI:EU:C:2020:219, pkt 121 i przytoczone tam orzecznictwo). TSUE uznaje jednak, że spoczywający na sądzie krajowym obowiązek odniesienia się do treści dyrektywy przy dokonywaniu wykładni i stosowaniu odpowiednich przepisów prawa krajowego jest ograniczony przez ogólne zasady prawa, w szczególności zasadę pewności prawa i zasadę niedziałania prawa wstecz, oraz nie może służyć jako podstawa dla dokonywania wykładni prawa krajowego *contra legem* (wyrok TSUE z 19.03.2020 r., połączone sprawy C-103/18 i C-429/18, Domingo Sánchez Ruiz i in. w sprawach połączonych C-103/18 i C-429/18, ECLI:EU:C:2020:219, pkt 123 i przytoczone tam orzecznictwo; wyrok z 21.01.2021 r., C-308/19, Consiliul Concurenței przeciwko Whiteland Import Export SRL, EU:C:2021:47, pkt 60–62).

Komentarz kolejno wyjaśnia dodane lub zmienione przez ustawę z 24.07.2024 r. o zmianie ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1237) przepisy:

- ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym,
- ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych,
- ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

W celu osadzenia komentarza w kontekście normatywnym każdorazowo podawana jest cała treść komentowanego przepisu, przy czym fragmenty dodane lub zmienione zaznaczone są na szaro.

Dla ułatwienia korzystania z książki komentarz do każdego z przepisów podzielony został na trzy części (zakres zmiany, przyczyna zmiany oraz skutki zmiany) i opatrzony wewnętrznym spisem treści.

Na końcu zamieszczony został komentarz do pozostałych przepisów nowelizacji z 24.07.2024 r., w szczególności intertemporalnych.

USTAWA

z dnia 17 grudnia 2009 r.

o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym¹

(Dz.U. z 2024 r. poz. 1485)

Art. 1. [Zakres zastosowania ustawy]

1. Ustawa normuje sądowe postępowanie cywilne w sprawach, w których są dochodzone roszczenia jednego rodzaju, co najmniej 10 osób, oparte na tej samej lub takiej samej podstawie faktycznej (postępowanie grupowe).

2. Ustawa ma zastosowanie w sprawach o roszczenia z tytułu odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny, z tytułu czynów niedozwolonych, z tytułu odpowiedzialności za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania umownego lub z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia, a w odniesieniu do ochrony

¹ Niniejsza ustawa w zakresie swojej regulacji wdraża dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/1828 z 25.11.2020 r. w sprawie powództw przedstawicielskich wytaczanych w celu ochrony zbiorowych interesów konsumentów i uchylającą dyrektywę 2009/22/WE (Dz.Urz. UE L 409 z 04.12.2020, str. 1, Dz.Urz. UE L 265 z 12.10.2022, str. 1, Dz.Urz. UE L 277 z 27.10.2022, str. 1, Dz.Urz. UE L 135 z 23.05.2023, str. 1 oraz Dz.Urz. UE L 2023/2854 z 22.12.2023).

konsumentów także w innych sprawach, w tym o stwierdzenie stosowania praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów lub o roszczenia związane z ich stosowaniem.

2a. W postępowaniu grupowym jest wyłączone dochodzenie roszczeń o ochronę dóbr osobistych, z wyjątkiem roszczeń wynikających z uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia, w tym roszczeń przysługujących najbliższym członkom rodziny poszkodowanego, zmarłego wskutek uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia.

2b. Możliwość dochodzenia w postępowaniu grupowym roszczeń pieniężnych wynikających z uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia, w tym roszczeń pieniężnych przysługujących najbliższym członkom rodziny poszkodowanego, zmarłego wskutek uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia, jest ograniczona do żądania ustalenia odpowiedzialności pozwanego, na zasadach określonych w art. 2 ust. 3.

2c. Roszczenia dochodzone w postępowaniu grupowym w sprawach o stwierdzenie stosowania praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów lub w sprawach o roszczenia związane z ich stosowaniem mogą być oparte również na tej samej podstawie prawnej.

2d. Wymogu utworzenia grupy i złożenia oświadczeń o przystąpieniu do grupy nie stosuje się do powództw wytaczanych w sprawach o stwierdzenie stosowania praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów.

2e. Przez ogólne interesy konsumentów rozumie się interes ogółu konsumentów, a w przypadku postępowań w sprawach o roszczenia związane ze stosowaniem praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów – także interesy grupy konsumentów. Przez praktyki naruszające ogólne interesy konsumentów rozumie się działanie lub zaniechanie przedsiębiorcy niezgodne z przepisami prawa Unii Europejskiej, o których mowa w załączniku I do dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/1828 z dnia 25 listopada 2020 r. w sprawie powództw przedstawicielskich wytaczanych w celu ochrony zbiorowych interesów konsumentów i uchylającej dyrektywę 2009/22/WE (Dz.Urz. UE L 409 z 04.12.2020, str. 1, z późn. zm.), zwanej dalej „dyrektywą 2020/1828”, oraz przepisami je wdrażający-

mi lub służącymi ich stosowaniu, które to działanie lub zaniechanie narusza lub może naruszać ogólne interesy konsumentów.

3. Wszczęcie postępowania grupowego nie wyłącza możliwości dochodzenia swych roszczeń przez osoby, które nie przystąpiły do grupy lub z niej wystąpiły.

Spis treści

I. Zakres zmian	29
II. Przyczyna zmian	30
III. Skutki zmian.....	32
III.1. Uwagi wprowadzające.....	32
III.2. Komentarz do art. 1 ust. 2 u.d.r.p.g.....	33
III.3. Komentarz do art. 1 ust. 2c u.d.r.p.g.	36
III.4. Komentarz do art. 1 ust. 2d u.d.r.p.g.....	37
III.5. Komentarz do art. 1 ust. 2e u.d.r.p.g.....	38

I. Zakres zmian

1. W art. 1 zmianie uległ ust. 2, a ponadto dodano ust. 2c–2e.
2. Nowelizacja ust. 2 polegała na zmianie pierwotnego uregulowania, które przewidywało, że w postępowaniu grupowym rozpoznawane były sprawy o „roszczenia o ochronę konsumentów”. Obecnie z art. 1 ust. 2 *in fine* wynika, że w postępowaniu grupowym rozpoznawane są sprawy o ochronę konsumentów, w tym o stwierdzenie stosowania praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów lub o roszczenia związane z ich stosowaniem.
3. Z dodanego ustępu 2c wynika, że roszczenia dochodzone w postępowaniu grupowym w sprawach o stwierdzenie stosowania praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów lub w sprawach o roszczenia związane z ich stosowaniem mogą być oparte również na tej samej podstawie prawnej. Oznacza to, że w tych sprawach wymagana jest ta sama lub taka sama podstawa faktyczna (zgodnie z ust. 1) lub ta sama podstawa prawna (zgodnie z ust. 2c). Istota zmiany polega na tym, że

przedmiotowych roszczeń można dochodzić nawet w braku tożsamości faktycznej w rozumieniu ust. 1.

4. W myśl ust. 2d wymagania utworzenia grupy i złożenia oświadczeń o przystąpieniu do grupy nie stosuje się do powództw wytaczanych w sprawach o stwierdzenie stosowania praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów. Powództwa w tym zakresie wytaczane są na rzecz nieokreślonego kręgu osób, a zatem w istocie nie można ich zaliczyć do postępowań grupowych w rozumieniu polskich przepisów. Odmierna jest natura spraw o roszczenia związane ze stosowaniem niedozwolonych praktyk, w przypadku których utworzenie grupy i zebranie oświadczeń ich członków jest wymagane – są to zatem klasyczne postępowania grupowe.
5. Stosownie do ust. 2e przez ogólne interesy konsumentów rozumie się interes ogółu konsumentów, a w przypadku postępowań w sprawach o roszczenia związane ze stosowaniem praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów – także interesy grupy konsumentów. Przez praktyki naruszające ogólne interesy konsumentów rozumie się działanie lub zaniechanie przedsiębiorcy niezgodne z przepisami prawa Unii Europejskiej, o których mowa w załączniku I do dyrektywy 2020/1828 oraz przepisami je wdrażającymi lub służącymi ich stosowaniu, które to działanie lub zaniechanie narusza lub może naruszać ogólne interesy konsumentów.

II. Przyczyna zmian

6. Zmiany w art. 1 prawidłowo implementują art. 2 ust. 1, art. 3 pkt 3 i 5 oraz art. 8 ust. 3 dyrektywy 2020/1828.
7. Artykuł 2 ust. 1 dyrektywy 2020/1828 stanowi, że ma ona zastosowanie do powództw przedstawicielskich wytaczanych przeciwko przedsiębiorcom za naruszenia przepisów prawa Unii, o których mowa w załączniku I, w tym przepisów transponowanych do prawa krajowego, które to naruszenia szkodzą lub mogą szkodzić zbiorowym interesom konsumentów.

Z kolei art. 3 pkt 3 dyrektywy 2020/1828 definiuje „zbiorowe interesy konsumentów” – określając, że oznaczają one ogólny interes konsumentów, a w pewnym zakresie także (w szczególności dla celów środków naprawczych) interesy grupy konsumentów.

Dwa powołane wyżej przepisy zostały implementowane w art. 1 ust. 2e u.d.r.p.g.

8. Artykuł 3 pkt 5 dyrektywy 2020/1828 definiuje pojęcie powództwa przedstawicielskiego przewidując, że oznacza ono powództwo w celu ochrony zbiorowych interesów konsumentów, które jest wytaczane przez upoważniony podmiot jako stronę powodową w imieniu konsumentów w celu zastosowania środka nakazującego zaprzestanie szkodliwych praktyk lub środka naprawczego (lub obydwu tych środków). Przepis ten został implementowany poprzez zmianę ust. 2 art. 1.
9. Z kolei art. 8 ust. 3 dyrektywy 2020/1828 stanowi, że aby upoważniony podmiot mógł wnieść o zastosowanie środka nakazującego zaprzestanie szkodliwych praktyk, konsumenci indywidualni nie są zobowiązani do wyrażenia woli odnośnie do bycia reprezentowanymi przez ten upoważniony podmiot. Wyrazem implementacji tego przepisu jest art. 1 ust. 2d u.d.r.p.g., w którym polski ustawodawca odstąpił – w odniesieniu jedynie do spraw o stwierdzenie stosowania praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów (nie zaś do spraw o roszczenia związane z ich stosowaniem) – od obowiązujących w innych postępowaniach grupowych wymagań dotyczących utworzenia grupy i złożenia przez konsumentów oświadczeń o przystąpieniu do grupy.
10. Żaden z przepisów dyrektywy 2020/1828 nie odnosi się do tego, czy przesłanką dopuszczalności postępowania grupowego musi być ta sama lub taka sama podstawa faktyczna, czy też wystarczająca będzie ta sama podstawa prawna. Tymczasem z polskich przepisów po Nowelizacji wynika wprost, że roszczenia dochodzone w postępowaniu grupowym w sprawach o stwierdzenie stosowania praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów lub w sprawach o roszczenia związane z ich

stosowaniem mogą być oparte jedynie na tej samej podstawie prawnej (por. art. 1 ust. 2c u.d.r.p.g.) – bez wymagania tej samej lub takiej samej podstawy faktycznej.

III. Skutki zmian

III.1. Uwagi wprowadzające

11. Zmiany w art. 1 stanowią konsekwencję dokonanego przez Nowelizację rozszerzenia zakresu spraw rozpoznawanych na podstawie u.d.r.p.g. Dodano do nich po pierwsze – sprawy o stwierdzenie stosowania praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów, a po drugie – sprawy o roszczenia związane ze stwierdzeniem stosowania tych praktyk. Obydwie te kategorie spraw są jednak ograniczone przedmiotowo – mogą być przedmiotem powództw przedstawicielskich jedynie wtedy, gdy powództwo oparte jest na zarzutach działania lub zaniechania przedsiębiorcy niezgodnego z przepisami prawa Unii Europejskiej, o których mowa w załączniku I do dyrektywy 2020/1828 (oraz przepisami je wdrażającymi lub służącymi ich stosowaniu), które to działanie lub zaniechanie narusza lub może naruszać ogólne interesy konsumentów (art. 1 ust. 2e u.d.r.p.g.).
12. Sprawy o stwierdzenie stosowania praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów nie stanowią w istocie postępowań grupowych. W szczególności nie dotyczy ich wymaganie utworzenia grupy, a ponadto nie muszą być oparte na tej samej lub takiej samej podstawie faktycznej (wystarczy ta sama podstawa prawna). Prawomocny wyrok uwzględniający takie powództwo stanowi prejudykat dla wszystkich konsumentów dotkniętych skutkami stwierdzonych niedozwolonych praktyk. W konsekwencji w tych sprawach nie ma potrzeby stosowania art. 2 ust. 3 u.d.r.p.g., przewidującego możliwość ograniczenia się w postępowaniu grupowym do żądania ustalenia odpowiedzialności pozwanego za określone zdarzenie lub zdarzenia. Wyrok w sprawie o stwierdzenie stosowania praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów sam w sobie ma taki skutek.